

u

10 JAAR
BOUWEN
AAN VERTROUWEN

samen
leven is
beleven

p

1

jij mag
zijn wie
je bent

naast
elkaar,
bij elkaar

r

uplr
Utrechts Platform
Levensbeschouwing
&
Religie

waar
sta je
voor?

WOORD VOORAF INHOUD

- HET BEGIN** 4
- voorgeschiedenis
de initiatiefgroep aan het werk
de oprichtingsbijeenkomst
vormgeving van het UPLR
met dank aan...
UPLR nu
mission statement
- 1 VERBINDING ZOEKEN**
- beeldvorming van de islam in Nederland
Utrecht in dialoog
jouw angst is mijn angst
campagne 'wijzijnutrecht'
tram-aanslag in Utrecht
- 2 VERSCHILLEN VIEREN**
- de interculturele agenda
Divali viering
Ramadan
de kortste dag, we delen het licht
- 3 GRENZEN OVERSCHRIJDEN**
- bruggen bouwen in Utrecht en Kirkuk
conferentie in Meknes
filmfestival in Nador
trialoogreis naar Marokko
driedaagse van Utrecht:
vrede verbindt over grenzen
- 4 CULTUUR PROEVEN**
- as I left my father's house
beeldende kunst en levensbeschouwing
sacred bridges
reconciliaton magnificat
- 5 VREDE MAKEN**
- Utrecht zijn we samen
activiteiten in de vredesweek
omzien naar elkaar met zorg
geestelijke verzorging bij crises
geen vreemden voor elkaar
vijftig jaar Marokkanen in Nederland
gewonde stad, samenleven met Covid-19
- 6 KENNIS DELEN**
- u
stad in beweging
p l ik spreek jou aan!
samen sta je sterker r
jij en ik
- Workshop voor MBO docenten
Educatieve middelen
Geloof jij dat?! Jubileumsymposium UPLR

JUBILEUMUITGAVE UPLR

September 2021

www.uplr.nl

info@uplr.nl

inhoud en vormgeving:

Arie Nico Verheul

Druk: Multicopy IJsselstein-Nieuwegein

Deze publicatie kwam tot stand met
steun van IARF Nederland

uplr

utrechts platform
levensbeschouwing
& religie

WOORD VOORAF

'Trust is central to social life when neither traditional certainties nor modern probabilities hold'
(Keith Hart, 1988)

Tien jaar UPLR! Ik herinner me nog goed de enthousiaste start, de grote bereidheid van veel mensen om mee te doen. Er is sindsdien ook heel wat tot stand gebracht. Een persoonlijke selectie is gemaakt in deze bundel, uit een overstelpende hoeveelheid materiaal. Het was niet altijd makkelijk een keuze te maken. Sommige zaken zijn onder-, andere misschien overbelicht. Maar alles overziende blijkt daadkracht en veelzijdigheid. Ons engagement met de Utrechtse samenleving kent vele vormen. Dat is de kracht van het UPLR. We hebben heel wat pijlen op onze boog. We kunnen een feestje maken, een goed gesprek organiseren, genieten van culturele evenementen, actie voeren...

Arie Nico Verheul

BOUWEN AAN VERTROUWEN

Juist diep in coronatijd – toen we met een select gezelschap van dertig geestelijke leiders in Utrecht nadachten over de impact van de crisis die ons trof - vond ik het motto voor deze jubileumbundel. Dit is wat ons van meet af aan voor ogen stond: bouwen aan vertrouwen, geloof in elkaar – in de ander. Wie wil mag die Ander gerust met een hoofdletter schrijven. Op 11 mei 2011 gingen we van start met een mission statement: **'SAMEN VOOR EEN WAARDE(N)VOL UTRECHT'**. (De volledige tekst vindt u iets verderop in deze bundel). Die is nog steeds leidend is voor onze inzet.

Het valt niet te ontkennen – de Utrecht monitor bevestigt het ook – er is een vertrouwenscrisis. Misschien zelfs – een zingevingscrisis. Het lijkt erop dat de coronaperiode als een katalysator heeft gewerkt. Spanningen in de samenleving worden scherper zichtbaar. Het vertrouwen in de overheid en in de wetenschap is geslonken. Complottheorieën doen opgang, de kloof tussen arm en rijk, winnaars en verliezers valt meer op. Wat houdt ons dan nog bij elkaar? Hoe bewaar je sociale cohesie? Het UPLR meent dat echte verbondenheid rust op een besef van gedeelde grondwaarden. Dat moet je ontdekken bij elkaar. Daarvoor bieden we Utrechters met welke achtergrond of afkomst ook een platform. We stellen elkaar vragen die in het dagelijks leven te weinig worden gesteld: wat bezielt je? Waar leef je voor, wat vind je nou echt belangrijk? Wat heb je meegemaakt? Hoe ben je ermee omgegaan? Daarom namen we destijds ook Utrecht in dialoog onder onze hoede. Geef elkaar aandacht, wees niet bang voor idealen. Ze scherpen de blik. We moeten betekenis geven aan ons leven. Maar juist daarin zijn we op elkaar aangewezen.

Uit onderzoek van het CBS blijkt overigens dat Utrecht zowel op sociaal als institutioneel vertrouwen het lijstje van de grootste vier gemeenten aanvoert. Bron: rapportage CBS: Vertrouwen op de kaart (mei 2018).

10 JAAR UPLR – HET BEGIN

VOORGESCHIEDENIS

Natuurlijk bestonden er voordat het UPLR tot stand kwam al persoonlijke contacten en allerlei bilaterale ontmoetingen tussen aanhangers van diverse religies in Utrecht, vaak op wijkniveau. Meestal eenmalig. Soms vaker, maar dan liep de belangstelling spoedig terug. Er was wel een 'Beraad Kerk en Israël'. In 2008 werd - naar dit voorbeeld? - geprobeerd om ook een 'Overleg Kerk en Islam' vlot te trekken. Die poging moest echter worden gestaakt. Toch bleef de wens om tot een meer structureel overleg te komen bestaan. Het moderamen van de USRK pakte dit op: *'Onlangs heeft de USRK zichzelf de opdracht gegeven om in het seizoen 2009/2010 een revitalisatie te bewerkstelligen van het Beraad voor Religies en Levensovertuigingen in de stad Utrecht'*. Op 9 augustus 2009 verscheen er een Memo, voor een plenaire vergadering op 30 september. Het stuk eindigt met een vraag: 'Hoe verhoudt een interreligieuze ontmoeting op stedelijk niveau zich tot de (vele) lokale interreligieuze ontmoetingsprojecten die er al in de stad zijn?'

PLENAIRE VERGADERING USRK: STEM EN TEGENSTEM

Als de Raad dan bijeenkomt op 30 september 2009 blijkt niet iedereen onmiddellijk overtuigd van het nut van een nieuw te vormen interreligieus beraad. Is zoiets nou wel nodig, naast bestaande initiatieven? 'Als je die onder wilt brengen in één grote organisatie zal dat tot niets leiden. Lokale initiatiefgroepen zullen zich niet aansluiten bij een interreligieus beraad'. Een ander vraagt zich af 'of het niet een te westers concept zal worden dat geen aansluiting vindt bij andere culturen'. Naast deze kritische geluiden klinken echter ook argumenten die voor de vorming van een beraad spreken. Bestaande initiatieven hangen nu als los zand aan elkaar. Bovendien zijn ze sterk afhankelijk van individuele personen en zullen daarom nooit diep wortelen in de wijken. Tenslotte wordt afgesproken om een aparte avond te beleggen om te praten over nut, noodzaak en aanpak van de interreligieuze dialoog in de stad Utrecht.

DE KOGEL DOOR DE KERK

Die avond komt er: op 15 februari 2010 organiseert de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken (USRK) een bijeenkomst over de interreligieuze dialoog in Utrecht. Voor iedereen die vanuit een kerkelijke betrokkenheid geïnteresseerd is de dialoog met andere religies, in de Holy Trinity Anglican Church. Na opening door de voorzitter van de USRK, Peter Klusener, luisteren de aanwezigen allereerst naar Dick Vat uit Amersfoort. Hij adviseert de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken om zeker aan de gang te gaan met een interreligieuze dialoog, daarvoor een inspirerende voorzitter te zoeken, een goede relatie met het gemeentebestuur op te bouwen, duidelijk scheiding te maken tussen kerk en staat en niet te dicht aan te leunen tegen politieke partijen. Vervolgens stelt Tjakko Bouwman zijn Rotterdamse delegatie voor: hijzelf is betrokken bij de Schotse kerk en voorzitter. Alper Alasag is directeur van de stichting Islam & Dialoog en Corien de Gier is ambtelijk secretaris. Het Rotterdamse platform is vooral ontstaan vanuit centra voor maatschappelijke activering. Dat betekent dat er veel vertegenwoordigers van eerstelijns organisaties deelnemer zijn. Daarin schuilt een gevaar. Een platform zou een zekere abstractie moeten bewaren om te voorkomen dat ze een kerk op zichzelf worden. Het Rotterdamse platform werkt veel projecten uit die gesubsidieerd worden door de gemeente Rotterdam. De aanwezigen stelen tal van vragen, soms vanuit hun eigen betrokkenheid bij interreligieuze of interculturele ontmoetingen: ISKB, Religie in ontmoeting (in Lombok), dialoog-

avonden van de Geertekerk met mensen van de Omar al Farouq Moskee). De voorzitter bedankt de delegaties voor hun uiteenzettingen, en de andere aanwezigen voor hun aanwezigheid en inbreng. De volgende stap zou nu verbreding van het initiatief moeten zijn en het maken van een gelijkwaardige start. Daarvoor is er geen grote groep initiatiefnemers nodig, maar wel enkele enthousiaste mensen met visie. Hij vraagt wie er met de USRK zou willen meedenken om de dialoog in Utrecht verder vorm te geven. Dit initiatiefgroepje zou voor de korte termijn doelen moeten formuleren en keuze moeten maken. Arie Nico Verheul en Xander van Asperen stellen zich beschikbaar. Eerder al had Jan van der Klooster vanuit de USRK zijn diensten aangeboden.

DE INITIATIEFGROEP AAN HET WERK

Ondertekening van de stichtingsakte

Op 21 april 2000 kwam het tot een eerste overleg. Twee kwesties kwamen steeds aan de orde: verbreding van het draagvlak en bezinning op doel en vorm. In een twaalftal bijeenkomsten groeide de kring van deelnemers, en ontstond er steeds meer diversiteit in vruchtbare samenwerking. Daarbij werd gebruikt gemaakt van de relevante delen van de Utrecht Monitor om een afspiegeling van alle stromingen binnen de stad te bereiken.

Ieders opvattingen werden verwerkt in een 'startnotitie'. Als naam werd tenslotte gekozen voor: UPLR – Utrechts Platform voor Levensbeschouwing en Religie. Men wilde graag ook de humanisten vertegenwoordigd zien in het platform. Na precies een jaar rondt de initiatiefgroep haar werkzaamheden af. Tot de laatste activiteiten behoren de vorming van een Stichting, en de voorbereiding van een feestelijke bijeenkomst – waarna het platform van start zou kunnen gaan.

DE OPRICHTINGSBIJEENKOMST VAN HET UPLR 11 mei 2011

'Utrechters, geweldig dat we hier nu bij elkaar kunnen zijn'. Zo opent Arie Nico Verheul, voorzitter van het Utrechts Platform voor Levensbeschouwing en Religie, de startmanifestatie op 14 mei. Vanuit de hele stad komen mensen met uiteenlopende religieuze achtergronden naar het Vorstelijk Complex in Zuilen om de start van het UPLR te vieren; om samen met het UPLR 'een waardevolle impuls aan de stad te geven, om met elkaar in gesprek te gaan, te delen wat ons bezielt en voor elkaar op te komen'. De feestelijke sfeer zit meteen goed door muziek van Wereld Act!, bestaande uit Ellen van Vliet, Yamila Bavio en Kadir Sonuk.

Vervolgens weten Prof. Theo de Wit en Abdelmajid Khairoun de aanwezigen aan het denken te zetten. Theo de Wit stelt dat de voornaamste overtuiging die nu lijkt te heersen die is van het vrije individu. Maar als we dit te ver doortrekken, wie denkt er dan nog aan het algemeen belang van de stad? Wanneer we dat verliezen, is het met de leefbaarheid in de stad gedaan, denkt Theo de Wit. Hij juicht de oprichting van het UPLR daarom toe en geeft drie waardevolle adviezen mee: Allereerst: doe recht aan ieders persoonlijk verhaal. Ten tweede: we hebben allemaal heiligdommen en idolen, zowel religieus als niet-religieus, houd daar rekening mee. Ten derde: in deze tijd worden alle religies en levensbeschouwingen gedwongen tot zelfonderzoek, dat vraagt om tact en respect. Houd vast aan het ideaal van rechtvaardigheid en opkomen voor het algemeen belang. Na deze inspirerende woorden gaan alle aanwezigen uiteen in kleinere groepen. Ze bespreken wat hen op deze middag hier brengt en wat zij verlangen van het UPLR. Het blijkt dat mensen met uiteenlopende achtergronden bij elkaar zitten: theatermakers, docenten, dialoogbegeleiders, vertegenwoordigers

vanuit verschillende kerken, humanisten en moskeeën. De aanwezigen willen vooral concrete actie. Er zijn veel problemen die aangepakt kunnen worden, zoals eenzaamheid en werkloosheid. Het UPLR moet de gemeenschappen die zij vertegenwoordigen in actie brengen, om elkaar en anderen te steunen. Dan is het tijd voor een officieel moment met burgemeester Aleid Wolfsen. De burgemeester beschrijft hoe hij zich laatst weer bedacht hoe kwetsbaar het menselijk samenleven is. Hij bedacht hoe vlak na 11 september 2001 vertegenwoordigers van religies en levensbeschouwingen in Utrecht bijeenkwamen en vertrouwen in elkaar uitspraken. Dat was een krachtig signaal en laat zien hoe groepen in Utrecht elkaar op willen zoeken. Het lijkt in deze tijd vaak alsof groepen uit elkaar gespeeld worden. Het is daarom belangrijk en goed om daar iets tegenover te zetten. Dan is het aan de burgemeester om het vuur van de grote Domtorenkaars te ontsteken, zodat het UPLR officieel gestart wordt. Het vuur van de Domtoren begint aarzelend, maar wordt na een moment van klein flakkeren een mooie grote vlam. *'Zo is het ook met het UPLR', zegt de burgemeester, 'het begint klein en wankel, maar zet door en wordt een vuur voor een waardenvol Utrecht'.*

DE VORMGEVING VAN HET UPLR

Op de feestelijke bijeenkomst van 11 mei zijn nuttige bijdragen geleverd en is concrete hulp toegezegd bij de ontwikkeling van de activiteiten van het Platform. Allen die hebben aangeboden mee te willen werken worden opnieuw uitgenodigd, en denken mee over de organisatie:

DEELNEMERS EN VRIENDEN Deelnemers zijn levensbeschouwelijke of religieuze instellingen of organisaties met als hoofddoel het uitdragen en/of behartigen van een bepaalde traditie. Vrienden zijn alle personen die bijdragen aan het werk van het Platform of zich verbonden voelen met de doelstellingen. Zij worden desgewenst op de hoogte gehouden van ontwikkelingen rond het UPLR.

STICHTING De stichting UPLR kent minstens drie bestuursleden. De taak van de Stichting is het werk van het platform mogelijk te maken door het verwerven van de nodige middelen. Zij kan als rechtspersoon optreden. De Stichting bewaakt algemene doelstellingen, maar laat beleid en activiteiten over aan de **STUURGROEP** Deze bestaat uit vertegenwoordigers van deelnemende organisaties en 'vrije leden'. De diversiteit van de Utrechtse samenleving moet in de stuurgroep zichtbaar zijn. Belangrijkste taak is het vervullen van een initiërende, signalerende en op doelen bijsturende rol bij projecten en activiteiten die onder de vlag van het UPLR zelf worden uitgevoerd. Voorlopig melden zich voor deelname aan de stuurgroep: Kees Du Gardijn, Loeki Feringa, Anneke Tan (secretariaat), Femke Reijnen (PR), Michel Nicolaas (website) Jan van der Klooster en Arie Nico Verheul (voorzitter).

MET DANK AAN ...

Zeer velen hebben bijgedragen aan het voortbestaan en de successen van het UPLR! Onmogelijk hen allen hier te noemen. Ook dankzij middelen van de Gemeente Utrecht, diverse fondsen en steun van de aangesloten leden (die bijvoorbeeld om niet vergaderruimten beschikbaar stelden) hebben we tien jaar lang ons kunnen manifesteren op allerlei manieren. Toch willen we hier twee mensen met name noemen, en onze huidige voorzitter presenteren.

JAN VAN DER KLOOSTER Op 12 februari 2016 is Jan van der Klooster overleden op 76-jarige leeftijd. Jan stond aan de wieg van het UPLR. Namens Het Apostolisch Genootschap (waar hij als ambassadeur bij betrokken was) bezocht hij de vergaderingen van de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken, waar hij zich steeds een voorstander toonde van interreligieuze samenwerking. Met zijn warme persoonlijkheid en zijn ijver heeft hij veel bijgedragen aan ons werk.

Jan was een echte bruggenbouwer, gedreven door liefde voor mensen. Beminnelijk – en vasthoudend! Als Jan iets van je vroeg, kon je eigenlijk niet meer nee zeggen...

RONALD HENÉ Na een ernstige ziekte overleed Ronald Hené, op zondag 10 december 2017. Ronald heeft heel veel gedaan voor de Joods Liberale gemeente Utrecht, stond vijftientig jaar geleden aan de wieg bij de oprichting. Er volgde een periode van opbloei in geestelijk en cultureel opzicht, bekroond met de inrichting van een mooie synagoge in de Magdalenastraat. Bij het UPLR (Utrechts Platform voor Levensbeschouwing en Religie) was Ronald ook vanaf het begin betrokken. In 2016 nam hij het voorzitterschap over, maar kon hier helaas door de beperkingen die de ziekte hem oplegde al snel moeilijk invulling aan geven. Met zijn vrolijkheid, en ook zijn

mildheid en tolerantie heeft hij zeer bijgedragen aan ons platform.

UPLR NU

Vanaf de oprichting van het UPLR in 2011 trad op 11 mei 2019 een derde voorzitter aan: Abderahmane Chrifi. eerder was hij betrokken bij het initiatief van de Geertekerk en Omar al Farouq moskee voor wederzijdse ontmoeting en verbinding. Met enthousiasme heeft hij deze taak op zich genomen. Ook de Humanistische Werkgroep Utrecht doet volop mee, waarmee alle belangrijke levensbeschouwelijke groeperingen in onze stad vertegenwoordigd zijn: moslims met Marokkaanse of Turkse achtergrond, De Joods Liberale Gemeente, Hindoestaanse gemeenschap, Boeddhisten en Christenen (vertegenwoordigd via de Raad van Kerken). De bijeenkomsten van de stuurgroep vinden maandelijks plaats, en hebben een open structuur. Geregeld nodigen we gasten uit om ideeën aan te dragen of voorstellen te doen.

MISSION STATEMENT

SAMEN voor een WAARDE(N)VOL UTRECHT

UTRECHTS PLATFORM VOOR LEVENSBESCHOUWING EN RELIGIE (UPLR)

is het netwerk van levensbeschouwelijke en religieuze instellingen en organisaties dat een waarde(n)volle bijdrage wil leveren aan de kwaliteit van de stedelijke samenleving.

WAAR WE VOOR STAAN:

- samenleven in verscheidenheid en gelijkwaardigheid, met respect voor eigenheid
- zoeken naar verbondenheid, bruggen bouwen, samenwerking
- bevorderen van vrede, verdraagzaamheid en solidariteit
- een plek bieden voor ontmoeting, onderlinge steun en actie

WAT WE WILLEN

- de kennis over levensbeschouwing en religie verbreden
- de onderlinge dialoog stimuleren
- de betrokkenheid bij de samenleving versterken
- gesprekspartner zijn voor plaatselijke overheid en politiek

Daarbij willen we nauw aansluiten bij bestaande initiatieven in de stad. Met name geldt dit voor de *'Utrecht principles'*, opgesteld voor de herdenking van 300 jaar Vrede van Utrecht in 2013:

- *respect voor culturele, etnische en religieuze diversiteit*
- *de kracht van kunst en meertaligheid voor sociale duurzaamheid*
- *uitwisseling van kennis voor maatschappelijke samenhang en vernieuwing*

WAT WE DOEN

- bekendheid geven aan onze activiteiten
- aangesloten organisaties en instellingen stimuleren met elkaar in gesprek te gaan
- steun verlenen aan initiatieven van anderen, op grond van verwante doelstelling
- debatten en projecten organiseren voor alle burgers waarbij respect voor ieders identiteit en het versterken van sociale cohesie centraal staan
- gezamenlijk optreden om tolerantie te beschermen
- adviezen geven aan instanties en organisaties over het omgaan met levensbeschouwelijke en religieuze pluriformiteit

1 ZOEKEN NAAR VERBINDING

Een jaar na de oprichting hield het UPLR een eerste symposium. Jaarlijks is er steeds minstens één keer per jaar een bijeenkomst. Zo mogelijk in mei – rond de oprichtingsdatum. Die heeft een aantal doelen. We willen contact houden met deelnemers en belangenstellenden natuurlijk. Maar vooral ook ontmoetingen faciliteren, bewerkstellingen dat Utrechts van verschillende afkomst en achtergrond elkaar gaan leren kennen. En het is voor ons belangrijk om te kunnen signaleren welke behoeftes er zijn, en welke kansen voor ontwikkeling van beleid en nieuwe activiteiten.

BEELDVORMING VAN DE ISLAM IN NEDERLAND (19 MEI 2012)

In 2012 waren we te gast in het Trajectum College. Een mooie locatie, die we nog een bijzondere inrichting konden meegeven, met een expositie die hele wanden van het gebouw besloeg, eerder te zien in het Centraal Museum. De schitterende foto's van Sander Stoeper zijn nog steeds op zijn site te bewonderen!

Prof. Marcel Poorthuis, medeauteur van het boek 'Van harem tot Fitna, beeldvorming van de Islam in Nederland 1848-2010' verzorgde een inleiding: In het actuele en zwaar gepolitiseerde debat spelen 'beelden' over de islam uit het verleden een belangrijke rol. Beelden die voortgekomen zijn uit werkelijke ontmoetingen met moslims en zich tegelijk losgezongen hebben van die alledaagse werkelijkheid. In het maatschappelijk domein ontvouwt zich eerst de droom van een multiculturele samenleving en de visie op een islamitische zuil als bekende weg naar emancipatie. Maar vanaf de jaren '90 verschijnt een nieuw politiek anti-islamisme dat spreekt van een islamisering van Nederland. Een nieuwe nationale 'identiteit' wordt geconstrueerd, die eerder de confrontatie dan de dialoog zoekt. Voor het UPLR alle reden ER eens goed met elkaar over na te denken hoe het staat met tolerantie in Utrecht.

UTRECHT IN DIALOOG - een doorstart als werkgroep van UPLR

In november 2008 werd de eerste landelijke dag van de dialoog voor het eerst ook in Utrecht gevierd. De dag van de dialoog in Utrecht werd mogelijk gemaakt door Aleato, een provinciaal adviesbureau voor sociale vraagstukken in de provincie Utrecht. In 2012 werd Aleato opgeheven, en hing het voortbestaan van het initiatief aan een zijden draad. Het UPLR besloot de activiteiten voort te zetten, en zo de 'Dag van de dialoog' veilig te stellen. Om meer organisaties in staat te stellen mee te doen werd de 'Dag van de dialoog' al snel een 'week van de Dialoog'. In 2012, 2013 en 2014 wordt met veel succes op talrijke plekken in Utrecht de dialoog gevoerd. In dat laatste jaar ontstaat ook samenwerking met Ludens, en worden 'Pietendialogen' gevoerd op hun locaties. Daar gaat men met elkaar in gesprek over de figuur van zwarte piet, om van Sinterklaas een feest van en voor iedereen te maken.

UIT DE PRAKTIJK: UTRECHT IN DIALOOG

Op vijftien verschillende locaties, aan vijfendertig tafels vonden in 2012 rond 7 november ontmoetingen plaats in de stad Utrecht rond het thema: 'Beetje lef – veel effect!'. De verslagen geven weer hoe geanimeerd en met hoeveel diepgang is gesproken. Dat het mogelijk bleek om volstrekt onbekenden zo snel echt te ontmoeten was voor velen een grote verrassing. Elke plek had eigen mogelijkheden goed benut. De stamgasten van 'RestovanHarte' (een eethuis voor de buurt) werden door hun eigen vrijwilligers begeleid in het gesprek aan zes tafels. Jonge, zelfstandig werkende professionals kwamen bij elkaar in 'Seats2Meet' op Hoog Catharijne. Moslimvrouwen raakten in gesprek in hun vertrouwde buurthuis. Twee vestigingen van Albert Hein werkten mee. Het gemeentebestuur bood een ontbijt aan in het stadhuis.

De open formule - je kon deelnemen als organisator, dialoogbegeleider (na training) of deelnemer – bood ruimte aan ieders creativiteit of keuze. Onder de dialoogbegeleiders waren een dertigtal studenten van de Hogeschool Utrecht; het bleken echte talenten. De ervaring was voor hen zo bijzonder dat ze nog een keer 'op herhaling zijn geweest met een eigen thema. Vanaf 2015 komt er een einde aan het project als deel van het UPLR, en gaat men zelfstandig verder. Utrecht in Dialoog groeit verder door, en organiseert nu dialogen en trainingen het hele jaar door.

Training dialoogbegeleiders, studenten HU

UTRECHTERS MET ELKAAR IN GESPREK AAN 30 DIALOOGTAFELS DWARS DOOR DE STAD

Onder het motto 'Beetje lef – veel effect!' Honderden Utrechters maken op deze Dag van de Dialoog tijd voor een goed gesprek. Dwars door de stad staan daarvoor 30 dialoogtafels, bij bedrijven, verenigingen en welzijnsorganisaties. Zo hoopt elke deelnemer bij te dragen aan samenhang van de stad. Midden in de Albert Heijn aan tafel verhalen en dromen delen met andere Utrechters? Of in een restaurant, buurthuis Kanalen Eiland of Het Strandpaviljoen? Op allerlei plekken in de stad gaan

mensen rond de tafel, om van gedachten te wisselen in een zinnig en respectvol gesprek. Iedereen mag aanschuiven, voor beter begrip van elkaar en meer ontmoeting in de buurt. Door het uitwisselen van verhalen, dromen en beoogde acties, is dialoog een verrijkende ervaring voor alle deelnemers en een verrijking voor Utrecht.

De avond voor de Dag van de Dialoog (6 november) treffen deelnemers elkaar al in Resto van Harte (Kanaleneiland), voor een goed gesprek tijdens de maaltijd. De dag daarop – 7 november – is iedereen door heel de stad welkom. Allereerst voor een feestelijke opening in het stadhuis. Utrechters worden uitgenodigd deel te nemen aan een ontbijt, waarna burgemeester Mr. Aleid Wolfsen de Dag van de Dialoog opent, en met andere stadsbestuurders aanschuift voor gesprek. Ook in diverse buurthuizen is men welkom. In Kanaleneiland, in Hoog Catharijne bij Seats2meet, Cultuurhuis Stefanus in Overvecht,

Albert Hein aan de Amsterdamse Straatweg en in de Voorstraat. Gebouwen van de Hogeschool Utrecht en het kantoor van 'Artikel 1 Midden Nederland', met lunch (Croeselaan)

JOUW ANGST IS MIJN ANGST

Op dinsdag 3 februari organiseren de Stichting Tamount, Stichting Asha, UPLR, vv Kismet, Marokkaansr Dialoog Overvecht en Stichting Eet Mee in het Activiteitencentrum OASE, Zuilen Utrecht een bijzondere bijeenkomst.

Al geruime tijd is er in Utrecht e.o. sprake van toenemende spanning en polarisatie. Gebeurtenissen veraf en dicht voeden de angst en het onbegrip voor elkaar. (Parijs, Verviers, het oppakken van een achttienjarige Utrechter). Er komen diepe gevoelens los. De initiatiefnemers voelen ook bij zichzelf een toegenomen gevoel van onbehagen, doordat men met de nek wordt aangekeken. De bijeenkomst is bedoeld om onder meer dat gevoel van onbehagen te delen. Niet zoeken naar oorzaken (daar zijn hele boekenkasten over volgeschreven), maar juist zoeken naar verbindingen, bijdragen om contact met elkaar houden en de eigen verantwoordelijkheid te nemen voor een tolerante Utrechtse samenleving. En geen greintje verantwoordelijkheid te dragen voor situaties die zich buiten Nederland voordoen en door anderen worden gedaan! Er zijn ruim 70 aanwezigen, vertegenwoordigers van organisaties en geïnteresseerden, die samen luisteren naar een

Rotterdamse aanpak. Daar hebben burgers zich verenigd en afspraken gemaakt met welzijnsinstellingen, sportclubs enz. om bij hun reguliere activiteiten aan te haken en zo in gesprek te gaan met bezoekers. Wat doen de reacties uit de omgeving hen, hun gezin?

“Je bent eerst Mens en dan Hindoe, Moslim, Christen, Jood, Boeddhist of Ongelovige”. Het UPLR zorgt voor verbindingen en begrip tussen de verschillende religies. Ik ben van huis uit opgevoed als Hindoe en persoonlijk ben ik ook sterker geworden en veel verder gekomen door samen te werken, te interesseren en vooral te luisteren naar mensen met een andere geloof. (Radj Ramcharan)

Hoe ga je daarmee om? In ieder geval: eerst erkennen dat mensen bang zijn! Yasmin uit Rotterdam vertelt wat ze ervaart: boosheid, machteloosheid, onbegrip. Door het met elkaar over te hebben, wordt de onuitgesproken druk eraf gehaald en de stilte wordt verbroken. In Rotterdam heeft men gezien hoe mensen de tijd namen om naar elkaar te luisteren. De gesprekken hielpen om negatieve gevoelens een plek te geven. Dat doet wat met het zelfvertrouwen, waardoor het contact tussen bijvoorbeeld moslims en andersgelovigen niet hoeft te onttaarden in wantrouwen en verwijten. Dit roept overigens wel vragen op! Enkele deelnemers discussieerden heftig over de vraag wiens schuld het is, wat de oorzaken zijn, of je voor daden van anderen in een ander land mee verantwoordelijk bent...

Het gesprek gaf inzicht in standpunten en verwachtingen van de deelnemers. Hoe kun je de angst voor elkaar overwinnen? De aanwezigen komen met heel wat nuttige suggesties om het contact met anderen te organiseren of te faciliteren. Gebruik social media. Spreek mensen aan, in winkelcentra bijvoorbeeld. Gebruik de kennis die er is om met elkaar verder te komen (dialogotechnieken bijvoorbeeld). Een deelnemster uit Kanaleneiland gaf in alle openheid en kwetsbaarheid aan bang te zijn op straat en echt gevoeld te hebben wat het betekent om buitengesloten te worden en dat zij het moeilijk vindt contact te leggen met Utrechters van Marokkaanse origine, vanwege allerlei oorzaken, zoals verschil in leeftijd tussen haar en de groep, het verschil in communicatie stijlen, het min of meer intimiderend gedrag. Anderen bieden aan om leerlingen op scholen voor te lichten, maar ook de samenwerking te zoeken met andere initiatieven, bijvoorbeeld de aanpak vanuit de gemeente) of zoals een deelnemster aanbood om deel te nemen aan gezamenlijke diners in de wijk. Kritische geluiden waren er ook: bijvoorbeeld dat de jongeren het vertrouwen in “gevestigde instanties” kwijt zijn en dat de communicatie en vertrouwen veelal ligt bij “wie ik ken”. De bijeenkomst leidt tot een aantal conclusies:

- de wil er is om bottom-up iets te doen aan tweedeling in de Utrechtse samenleving
- de bijeenkomst brengt kruisbestuiving tot stand tussen organisaties en personen
- het “Rotterdams model” kan een middel kan zijn, dat echter goed moet worden en aangepast de Utrechtse situatie;
- de gesprekken geven weer wat er leeft, knelpunten zijn helder. Dit moet leiden tot een strategische agenda met oplossingsrichtingen;
- Een vervolgbijeenkomst moet plaatsvinden, voor inbedding van het in te zetten proces en meer noties over o.m. achtergronden en het Utrechtse kader, oorzaken radicalisering, gebruikelijke interculturele codes enz.

HET INTEGRATIEDINER

Vrijwel jaarlijks werken we mee aan een integratiediner, altijd samen met anderen, zoals de stichting ASHA, De vrijwilligerscentrale – of zoals hier met Resto van harte. Mensen met verschillende achtergronden koken voor elkaar en eten samen. Ze komen in gesprek, leren elkaar echt kennen. Om te ontdekken dat verschillen zijn niet eng, maar juist interessant.

Als je praat over elkaars verschillen, kom je er van zelf achter dat er ook heel veel overeenkomsten zijn. Er kwamen 45 mensen op af, een echt succes!

CAMPAGNE 'WIJZIJNUTRECHT'

Op 27 augustus vond een extra bijeenkomst van het UPLR plaats. Na een mailwisseling die plaats vond tussen verschillende personen van Utrechtse kerkelijke zijde. Daarin werd met een zekere ongerustheid gerefereerd aan een incident in de stad Utrecht waarbij een priesterstudent zou zijn bedreigd. De vraag werd gesteld of het zinvol zou zijn met verschillende religieuze organisaties na te denken over een publiekelijk statement, waarin duidelijk wordt dat wij allen erg gesteld zijn op tolerantie en respect. Daarbij speelt dan ook de vraag in hoeverre de burgerlijke overheid hierin betrokken zou kunnen worden.

Het UPLR heeft daarop aangeboden een overleg te organiseren, waarin verkennend en misschien besluitvormend met elkaar kan worden gesproken over te nemen stappen voor een eventuele actie. Na de extra bijeenkomst van het UPLR in de Nicolaikerk werd een conceptverklaring opgesteld. Organisaties, groepen en personen worden gevraagd om instemming en actie, naar eigen mogelijkheden, in eigen omgeving:

Ook in onze stad zijn er signalen van toenemende spanning en een groeiende kloof tussen mensen met verschillende afkomst. Mondiale conflicten raken ons ook dichtbij. Er is angst en zorg om veiligheid. Er zijn mensen die zich ongewenst voelen. We nemen het niet dat burgers van Utrecht steeds meer van elkaar vervreemden. We zijn allemaal evenveel waard; onze verschillen mogen niet ontaarden in geschillen. We willen een samenleving waarin mensen zich kunnen ontplooien, zich gewaardeerd en gerespecteerd voelen.

- Deel je onze zorg over toenemende onvrede tussen groepen burgers in onze stad? En vind je
- ook dat we dit niet op zijn beloop moeten laten? Sluit je dan aan bij onze campagne.
- WijzijnUtrecht wil graag zichtbaar maken dat veel mensen, instellingen en organisaties zich inspannen om geen kloof te laten groeien tussen burgers in onze stad. We nemen verdeeldheid niet voor lief, maar willen voor elkaar instaan en opkomen waar nodig.
- Wil jij ook laten zien dat je geeft om iedereen in onze stad? Doet jouw instelling, vereniging of organisatie mee? Verbind je dan aan de campagne. Deel je mening, draag bij op Facebook.
- [Draagt onze idealen uit, stel voorbeelden](#)
- [Bedenk acties die het wij/zij denken doorbreken](#)
- [Zoek naar oorzaken van vervreemding](#)

TRAM-AANSLAG IN UTRECHT

Op 11 maart 2019 vond er 's morgens een schietincident plaats in en rond een tram in Kanaleneiland. Hierbij vielen vier doden en zes gewonden. Alle inwoners van de stad Utrecht kregen het advies binnen te blijven. In de namiddag werd een verdachte gearresteerd. Het betrof een 37-jarige inwoner van Utrecht. Deze man wordt er van verdacht te hebben gehandeld vanuit een terroristisch motief. In de stad Utrecht heerste grote verbijstering en verdriet. In die week hebben leden van het Utrechts platform voor levensbeschouwing en religie (UPLR) elkaar opgezocht in de Omar-al-Farouq moskee.

Er is een oproep tot vrede opgesteld, er is deelgenomen aan de stille tocht en in de volgende week is er een speciale dialogavond georganiseerd. Uiteindelijk leidde deze droevige periode tot steeds meer contacten tussen mensen die zoeken naar vrede, ontmoeting en dialoog. We deelden met onze relaties na de aanslag dit schrijven:

'Een dramatische week ligt achter ons. Met moorden op onschuldige mensen in Christchurch, Nieuw-Zeeland - en dichtbij, in onze eigen stad. Het heeft ons allemaal diep geraakt. Er is verdriet, maar ook hartverwarmend medeleven. Veel mensen maken zich zorgen over de verruwing van omgangsvormen, de angst en verdeeldheid in onze samenleving. Het is noodzakelijker dan ooit te bouwen aan samenwerking en het versterken van het vertrouwen in elkaar. Wij roepen u op om met ons geduldig en creatief te blijven zoeken naar verbinding. Deelt u met ons uw ervaringen en initiatieven? We zullen u daarbij graag ondersteunen'.

Interview Rene Kil met Al Jazeera

2 VERSCHILLEN VIERN

In een (religieus) divers Utrecht komen burgers in contact met de 'ander'. Deze 'ander' heeft andere rituelen, symbolen en feesten. Zo viert de ene burger altijd kerst, de ander Chanoeka, het Suikerfeest of alleen verjaardagen. Voor de burgers die niet met het Hindoeïsme zijn opgevoed kan de Holi Phagua en Diwali een 'ver van mijn bed-show' zijn. Zo kan ook voor de burger die als Moslim is opgevoed kan het begrip 'vasten' niet bekend zijn, en het idee erachter moeilijk te begrijpen zijn. Het is belangrijk met elkaar de betekenis van rituelen te delen.

Daarom zijn we er ook op hoogtijdagen, vieren die samen. We dragen uit dat we overeenkomsten belangrijker vinden dan verschillen. Verscheidenheid willen we vieren en delen.

DE INTERCULTURELE AGENDA

Op onze website is een mooie **INTERCULTURELE KALENDER** te vinden. Die maakt het eenvoudig om met elkaar mee te leven, en beknopte informatie te vinden. Een voorbeeld:

INTERCULTURELE KALENDER						
MEI 2021						
M	D	W	D	V	Z	Z
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						
« apr						jun »

DAG: 12 MEI 2021

ID-AL-FITR (SUIKERFEEST)

Op de 1ste dag van de tiende maand, viert men het Suikerfeest (Id-al-Fitr) het feest van het breken van de vasten; het einde van de Ramadan. Het exacte begin is afhankelijk van het verschijnen van de sikkel van de nieuwe maan. De hier gegeven datum is de datum van de volle dag. Het Suikerfeest begint op de dag ervoor bij zonsondergang. Het Suikerfeest, ook wel het kleine feest (Turks: Şeker Bayramı), is de uitbundigste gebeurtenis in het islamitisch jaar. Na dertig dagen overdag niet gegeten, gedronken, gerookt of gevreeën te hebben wordt de traditionele vastenmaand afgesloten.

Op de laatste dag van de vastenmaand Ramadan gaat vrijwel iedere moslim op de wereld naar een moskee voor het uitspreken van het feestgebed. Na het gebed omhelst men elkaar en kan het feest beginnen. Kinderen kussen de hand van hun ouders en brengen die naar hun voorhoofd. Het feest duurt vaak meerdere dagen, want er wordt aan veel mensen gedacht c.q. een bezoek gebracht; burens, familie, vrienden, arme mensen en ook de dode mensen worden niet vergeten. Er wordt wel gezegd dat het motto van dit feest 'zoet eten, zoet praten' is. Deze dag is dan ook de gelegenheid om ruzie of conflicten van de afgelopen tijd uit of goed te praten. Er mag weer overdag gegeten worden en dat wordt dan ook overvloedig gedaan.

DIWALI VIERING

Divali is gewijd aan Maha Lakshmi, de godin van het licht, de voorspoed, het geluk, het succes, de wijsheid en de welvaart. Het wordt gevierd tijdens de nieuwe maan in de maand Asvin. Bij het Divali-feest gaat het om de goede dingen die het kwade overwinnen: het licht wint het van de duisternis, de warmte van de kou, de waarheid van de onwaarheid en de reinheid van de onreinheid.

IF

Diwali Celebrations

Utrecht

Location:
ZIMIHC Theatre Stefanus
- Braziliedreef 2
3563 CK Utrecht

Date: October 20 Time: 12:00 - 18:00

Inauguration with lighting the Diwali lamp
Food Stalls with variety of Indian cuisine
Bollywood Dance and Music
Indian Classical Dance
Information Stalls

Power Packed Entertainment by
Mumbai Beats
Shirangi Dance Art
Moumita Biswas & Aditi Saha
Sunny, Tony Singh, Dinesh Sharma
Folk Dances performed by Navrang
Urban Bollywood by Delfse Dance Crew
Performance by International School Utrecht
Bollywood Dhamaka with Naach2bollywood beats

Free Entry & Free Parking
info: www.theindiafoundation.nl

In een overvol theater Stefanus een geweldige gebeurtenis, met muziek en dans.

RAMADAN

Ramadan is een periode van inkeer en bewustwording. Maar zeker ook van mededeelzaamheid en gastvrijheid. Jaarlijks genieten ook veel niet-moslims van de gastvrijheid die de moskeeën bieden. Een uitstekende gelegenheid elkaar beter te leren kennen!

DE KORTSTE DAG, WE DELEN HET LICHT

Een mooi moment in Lombok! In de donkerste tijd van het jaar brengen we elkaar een groet, met een lichtje, met enkele goed gekozen woorden.

3 GRENZEN OVERSCHRIJDEN

VERBINDING is een belangrijk begrip voor het UPLR. Ook in Utrecht zien we verharding en vooroordelen. Te vaak zien we dat mensen om hun overtuiging of afkomst worden buitengesloten, dat er niet thuis wordt gegeven aan vluchtelingen bijvoorbeeld. (Zie de campagne 'Wij Zijn Utrecht'). We willen laten zien dat het ook anders kan. Dat er samenwerking is, en solidariteit tussen mensen met heel verschillende achtergrond en levensovertuiging. Al vijf jaar bieden we plaats aan

ontmoeting en dialoog, komen in actie waar nodig. En steunen de vele initiatieven in de stad.

Presentaties van inter-religieuze samenwerking in Kirkuk (Irak) en Utrecht.

Verbinding staat centraal bij het UPLR (Utrechts Platform voor Levensbeschouwing en Religie). Al vijf jaar bieden we ruimte voor ontmoeting en dialoog, en komen we in actie waar nodig. Hoewel veel Utrechters het belang van verbinding onderstrepen, zien we helaas ook verharding en grotere kloven ontstaan. Dit maakt **bruggen bouwen** zo belangrijk en daarom het centrale thema van ons symposium! Met presentaties, muziek en gezelligheid zullen we voorbeelden geven van echte bruggenbouwers, in Utrecht en hier buiten. Aanmelden kan via info@uplr.nl of www.facebook.com/wijzijnutrecht

BRUGGEN HERBOUWEN hier en daar

u
stad in beweging
p l ik spreekt jou aan
samen sta je sterker
r
ij en ik

22 MEI 2016

13:00 - 17:00
na afloop hapjes & drankjes

W.G. van de Hulstschool, Utrecht
ingang Lingestraat 2a

BRUGGEN BOUWEN – IN UTRECHT EN KIRKUK (IRAK)

Maar we kijken ook verder dan Utrecht. Hoe wij hier leven wordt beïnvloed door wat elders gebeurt. Yosé Hohne-Sparborth heeft in de afgelopen jaren contacten opgebouwd met Kirkuk (Iraq/Koerdistan). Daar leefden groeperingen met diverse religieuze achtergronden harmonieus samen. Het gebied rondom Kirkuk staat nu onder grote druk vanwege de enorme toevloed van vluchtelingen. De bisschop van Kirkuk heeft 14 huizen gehuurd van Irakezen in het buitenland om 400 studenten in onder te brengen, die studeren aan de universiteit. We wilden in beeld brengen hoe samenwerking tussen mensen met diverse levensovertuiging en religieuze achtergrond toch mogelijk is. Ondanks alle verschillen, en zelfs in een oorlogssituatie. Dat verbonden we aan de vraag die we ons in Utrecht kunnen stellen: hoe gaan wij met vluchtelingen om, hoe gastvrij zijn wij? Op onze

eerste lustrumviering (5 jaar UPLR) wilden we graag laten zien dat tegenstellingen overbrugd kunnen worden. Hier en elders, Met een feestelijke bijeenkomst. Met korte presentaties, muziek en volop ruimte voor ontmoeting. Kortom, MET een boeiend en veelzijdig programma, dat de mogelijkheid bood voor 'commitment' van de deelnemers.

BEZOEK AAN KIRKUK

Van 20 tot 30 april brengen leden van de werkgroep Utrecht-Kirkuk een bezoek aan Irak, om mogelijkheden voor wederzijdse steun bij interreligieuze praktijken te onderzoeken. Arie Nico Verheul neemt aan deze reis deel, als lid van het UPLR. Het initiatief wordt verder gedragen door Kerk en Vrede, de Utrechtse parochies en de Dominicanen in Nederland. Vanuit Utrecht wil men Bisschop Mirkis, die werkt aan de opbouw van een nieuwe, vreedzame en democratische samenleving in zijn vaderland,

steunen.

Mirkis zorgt daar met zijn kerk, van 7000 zielen, voor een kamp met 4000 verdreven mensen. Daarnaast heeft de bisschop, met een team van vrijwilligers, de zorg voor honderden jonge mensen op zich genomen. Hij biedt hun de kans om aan de Arabisch-talige universiteit van de stad te studeren. Hij geeft jongeren uit de kampen de kans om te gaan wonen in huizen in het beveiligde deel van de stad. Daar verblijven ze in groepen van 25 tot 30 mannen of met evenzoveel vrouwen.

In Kirkuk leven moslims, yezidi's en christenen samen

In de veilige omgeving wordt gezorgd voor water, internet en voedsel om een goed studieklimaat te garanderen. De stad Kirkuk betaalt het collegegeld. Bij toelating wordt niet gekeken naar religieuze achtergrond. Moslims, yezidi's en christenen wonen samen onder één dak. De bisschop hoopt dat door deze mogelijkheid de jonge mensen besluiten in Irak te blijven. Hij mikt op de vorming van een nieuw kader voor de wederopbouw van het land dat door miljoenen mensen de rug is toegekeerd. Door hun ervaring van vreedzaam samenleven worden zij hopelijk voortrekkers in Irak.

UTRECHT

Maar wat levert dit contact Utrecht op? Ook heel veel, denken de leden van de werkgroep. Allereerst leveren de bezoeken veel informatie over de werkelijke toestand in Irak op. Daarover kan voorlichting worden geven. De vormende waarde hiervan kan groot zijn. Daarnaast – het ligt voor de hand hieraan te denken – zijn er in onze stad ook een flink aantal vluchtelingen. Voor hen is de vraag hoe ze hun leven verder vorm moeten geven in de Nederlandse samenleving ook van groot belang. En – niet in de laatste plaats – voor ons allen blijft het een leerproces om te gaan met diversiteit van geloof en levensbeschouwing van mensen. Iets om bepaald niet gerust op te zijn. De kloof tussen verschillende bevolkingsgroepen lijkt te groeien. Daarom willen we met moslimpartners ook hier gestalte geven aan een tolerante en solidaire samenleving. Brahim Ajaarouj, een van de deelnemers aan het UPLR en verbonden aan de Islamitische Stichting Lombok zegt het zo: *'In deze tijden van scherpe maatschappelijke spanningen zowel op het wereldtoneel, als op landelijk en gemeentelijk niveau is er behoefte aan vredesduiven. Zij die met een verzoeningsboodschap van de ene tak naar de andere vliegen en groepen bij elkaar brengen.*

CONFERENTIE IN MEKNES

'Le dialogue des cultures et les questions identitaires', 26-28 januari 2018

Op uitnodiging van de voorzitter van het 'Centre de la Memoire Commune pour la Democratie et la Paix' namen we met een kleine delegatie uit Utrecht deel aan hun vijfde conferentie, die ook nog eens samenviel met de viering van het 'Festival International du nouvel An Amazigh' (2968). Een indrukwekkende reeks sprekers was aanwezig, afkomstig uit diverse Arabisch-sprekende landen. Marokko, Tunesië, Egypte, Koeweit, Palestina, Libanon, Syrië, Turkije, Jemen. Voor een aantal deelnemers in onze delegatie legde het niet beheersen van de Arabische taal uiteraard beperkingen op. Maar met vertolking hier en daar en in persoonlijke ontmoetingen is er toch wel wat duidelijk geworden.

Dat als het over identiteit gaat ieder land daar andere accenten legt. Dat religies soms belemmerend werken op de vorming van een eigen identiteit in een multiculturele samenleving. Hoe meer stromingen er zijn in een land, hoe ingewikkelder het wordt. Soms kijkt men meer naar de historie dan naar de toekomst. In ieder geval is taal een belangrijke uitingsvorm voor identiteit. Maar het gaat ook over burgerschap, en de beschermende rol van de staat. Geïnspireerd door de diverse bijdragen hebben we ons de

vraag gesteld: wat is er nodig voor het voeren van een goede dialoog? Dialoog moet gaan over kernwaarden. Het aanscherpen van verschillen leidt nooit tot beter verstaan van elkaar.

Randvoorwaarden voor burgerschap zijn nodig als basis voor identiteit. Pas dan is er ruimte voor dialoog. Ook de positie van vrouwen moet daarin meegenomen worden. Uiteindelijk gaat dialoog over insluiting van ieder mens, in zijn/haar eigenheid.

In Nederland levert de multiculturele samenleving naast verrijkende diversiteit ook spanningen op. We herkennen veel in de verhalen van de diverse sprekers, en vinden het bemoedigend dat we daarover met elkaar in gesprek kunnen gaan. Wij proberen dat door elkaar te ontmoeten, samen dingen te organiseren en vooral door naar elkaar te luisteren. Ook ontwikkelen we dialoogmodellen die daarbij behulpzaam zijn. Dit congres was voor ons een leerzame en heel bijzondere ervaring. Wij zijn allemaal diep onder de indruk en zeer dankbaar dat we hierbij aanwezig mochten zijn.

De Arabische wereld en het westen hebben elkaar nodig. Als delegatie hebben we dat ook bij elkaar en voor onszelf ontdekt. Leden van de delegatie uit Nederland zijn: Mohamed Altalhaoui (Stichting Hiwaar/Dialog & Organisator), Yassin Elforkani (Imam Nederlands/Arabisch), Marzouk Zarioh (bedrijf Zarioh en lid van de Moskee Assirat in Nieuwegein), Casper Nusselder, (Initiatiefnemer dialooggroep Omar al Farouk moskee en Rem. Gem. Utrecht), Anneke Tan en Arie Nico Verheul

FILMFESTIVAL IN NADOR

Van 6 tot en met 12 oktober 2018 vond de zevende editie plaats van het Festival International de Cinema et de Mémoire Commune (FICMEC) in Nador, Marokko. Geleefde ervaringen en het collectieve geheugen van Afrikaanse vrouwen centraal, maar ook Nederland, MET al bijna vijftig jaar een grote Marokkaanse gemeenschap. Dit heeft tot een belangrijke kruisbestuiving tussen Nederland en Marokko geleid. Bij dit festival draaide het dan ook om de bijzondere band tussen deze twee landen, de dialoog tussen culturen, Afrikaanse vrouwen, identiteiten, mensenrechten, nieuwe perspectieven en de collectieve herinneringen van verscheidene mensen.

Nederlandse Marokkanen

In het rijke en diverse programma waren bekende Nederlandse Marokkanen vertegenwoordigd. De Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb. De bekende Nederlands Marokkaanse acteur en cabaretier Najib Amhali; hij bracht een speciaal eerbetoon aan zijn moeder. De in Amsterdam geboren filosoof en documentairemaakster Khadija al

Mourabit vertoonde haar documentaire “De Reis van Khadija”, en viel daarmee in de prijzen in de categorie korte films. De film van de Nederlands Marokkaanse Nora El Koussour “Layla M.” werd tijdens dit festival worden vertoond, en de film ‘Limbo’ van Nasrdin Dchar. De oud-directeur van het Nederlands Film Festival Hein Barnhoorn nam als voorzitter in de jury aangaande de categorie over speelfilms, Arie Nico Verheul jureerde in de categorie Korte films.

TRIALOOGREIS NAAR MAROKKO 16-24 SEPTEMBER 2019

Van 16 tot 24 september hebben we een unieke reis naar Marokko gemaakt. Voor velen was het de eerste reis naar dit land. Maar zeker was het voor allen de eerste reis in een gezelschap van mensen vanuit de moskee, de synagoge en diverse christelijke kerken (rooms-katholiek, protestants en remonstrants). Deze door ons genoemde trialoogreis (‘een trio in dialoog op reis’) was een Utrechts initiatief. Enerzijds vanuit het al jarenlange bestaande contact tussen de Geertekerk en de Omar al Farouq moskee. En anderzijds vanuit het UPLR (Utrechts Platform Levensbeschouwing & Religie). De reis leidde ons langs vier zogenaamde koningssteden (Fes - Rabat - Essaouira - Marrakesh).

Deze reis met alle gesprekken en maaltijden versterkte allereerst onze onderlinge band. Daarnaast deden we vele ontdekkingen. Niet alleen de toeristische, zoals de geweldige Hassan II moskee in Rabat die 22.000 moslims in de moskee kan herbergen en ruim 80.000 op het plein rondom. Of de vele oude of pas gerestaureerde synagogen in Fes en Essaouira. Of de nachtmarkt op het gigantische plein in Marrakesh. Met optredens bij kaarslicht of open vuur van vele kunstenaars en musici en verkopers van allerlei koopwaar. Nee, een andere ontdekking die we deden was dat in Marokko van oudsher moslims, joden en christenen vreedzaam naast elkaar leefden en leven. In Marokko bestaat vrijheid van godsdienst. Dat bleek uit diverse uitspraken van de koning en uit de gesprekken die we hadden met vertegenwoordigers van kerk, synagoge, moskee en gemeente. Onze reis had als motto ‘Ontmoeting en Verbinding’. Dit motto is volledig tot zijn recht gekomen.

IN VRIJHEID VERBONDEN – AANBIEDING BOEK OVER TRIALOGREIS AAN PRINSES BEATRIX

Op 20 Januari 2020, tijdens een bijeenkomst van 'In Vrijheid Verbonden' hebben we het eerste exemplaar aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix en politicus Jesse Klaver *UPLR-voorzitter* overhandigd. En op 9 maart heeft dhr Abdelatif in overleg met Abderahmane Chrifi het boek aan de adviseur van koning Mohammed de 6de dhr Andre Azoulay, president van de Essaouira Foundation aangeboden en afspraken met hem gemaakt om het boek op een later tijdstip aan onze vorst en vice-burgemeester van Essaouira dhr Tariq Othmani te overhandigen.

DRIEDAAGSE VAN UTRECHT: VREDE VERBINDT OVER GRENZEN

vrijdag 27, zaterdag 28, zondag 29 september 2019

Amper bijgekomen van de reis door Marokko organiseerden we een rondritten door onze eigen stad, drie dagen lang. Met als kernthema: 'Vrede verbindt over grenzen'. Het belangrijkste doel is ontmoeting en dialoog. Wij wilden een zo divers mogelijk Utrecht bij elkaar te brengen!

STATIONS OP DE ROUTE:

MOSKEE OMAR AL FAROUQ, STICHTING ALDAWA AL ISLAMIA NEDERLAND

Het Islamitisch Centrum Al Dawa verzorgt – onder de bezielende leiding van de voorzitter, Abdelmajid Khairoun – cursussen en geeft onderwijs. Men kijkt over grenzen heen op twee manieren: door in de wijk en daarbuiten contacten te onderhouden met andersgelovigen. Zo groeit het vertrouwen, en wanneer er problemen zijn weet men elkaar te vinden, Maar grenzen worden ook letterlijk overschreden met hulpacties in het buitenland, distributie van voedselpakketten in noodgebieden (Rohingya vluchtelingen bijvoorbeeld), het slaan van waterputten in de Sahara, ondersteuning van klinieken in o.a. Nieuw-Guinea en Benin.

RONDLEIDING ULU MOSKEE ontmoeting met bezoekers en gesprek over vrede

De Ulu Moskee ligt in de Utrechtse wijk Lombok. Het gebouw heeft naast een islamitische gebedszaal ook een stilteruimte voor andersgelovigen. Hierin is het

uniek in de wereld. Het moskeebestuur heeft hiervoor gekozen omdat in de wijk relatief veel christenen en joden wonen. Op de begane grond zijn ook winkels te vinden. De moskee heeft een flinke gebedsruimte, met twee grote balkons voor vrouwen. De minaretten worden na zonsopgang van binnenuit verlicht. Oktober 2015 opende de nieuwe moskee haar deuren.

ONTMOETINGEN IN ANTONIUSKERK

De Antoniuskerk in de multiculturele wijk Lombok kent al meer dan 20 jaar interreligieus contact met Moslims (van de Turkse ULU-moskee en de Marokkaanse Al Assoena Moskee) en ook mensen van de liberaal Joodse Gemeente. Leden van verschillende gemeenschappen komen regelmatig bij elkaar, bezoeken elkaar, houden multiculturele (en multi-culinaire!) samenkomsten, nemen gezamenlijk deel aan activiteiten in de wijk en proberen samen oplossingen te vinden voor lokale problemen.

ONTMOETING EN DINER IN SHRI KRISHNA MANDIR (buurtcentrum oase)

In 2013 is het initiatief genomen om de haalbaarheid van een Mandir, een Hindoetempel, in de Utrechtse regio te onderzoeken. In afwachting van een eigen gebouw zijn er maandelijkse diensten en lezingen in Buurtcentrum 'Oase' aan de Cartesiusweg. Vrijwilligers zorgen er maandelijks voor dat voorzieningen getroffen worden om een sfeer te creëren die past bij tempelbezoek. Men kan rekenen op een grote groep belangstellenden uit stad Utrecht en uit de regio. De Shri Krishna Mandir werkt samen met Stichting Asha (www.stichtingasha.nl) Vanuit de mandir wordt kennis over het Hindoeïsme uitgedragen. Maar het gaat niet alleen om religie. In gesprekken gaan we ook onderwerpen waar een taboe op rust niet uit de weg. Zo wordt er volop mee vormgegeven aan een veelkleurige samenleving, en ook de betrokkenheid en weerbaarheid van kwetsbare groepen en personen versterkt. Een korte opsomming van het aanbod: maandelijkse diensten met bespreking maatschappelijke thema's en vieringen van hoogtijdagen (Diwali, geboortedag van Shri Krishna).

ZATERDAG 28 SEPTEMBER 10.00 – 11.00 UUR DOMKERK, rondleiding

De prachtige Domkerk, met de (nu even voor restauratie ingepakte) toren is al eeuwenlang het religieus middelpunt in de stad. Gidsen leidden drie groepen rond, met thema's 'Beeldverbod en iconoclasme', en 'Barmhartigheid en Sint Martinus'. Natuurlijk – Sint-Maarten, de schutspatroon van Utrecht. De Utrechtse stadsvlag en het stadswapen herinneren met de helften rood en wit aan de halve rode mantel (Sint-Maarten gaf de helft ervan aan een arme bedelaar) en aan zijn witte onderkleed. Ook de pandhof is in het bezoek opgenomen. In de sacristie is er gelegenheid om ervaringen uit te wisselen. En aan het eind van de dag:

rondvaart door Utrechtse grachten

Ik heb in die tien jaar UPLR veel mensen ontmoet met allerlei verschillende godsdienstige en levensbeschouwelijke achtergrond. Dat was en is een verheffend gebeuren. Van nature zijn het mensen met een zekere idealistische kijk op de samenleving. Mensen die het gauw eens zijn over de noodzaak om in onze stad te zoeken naar verbinding. (Rene Kil)

BEZOEK CHINESE BOEDDHISTISCHE TEMPEL ZUILEN

Sinds enkele jaren is er in Utrecht een Chinese tempel, “de Longquantempel van groot mededogen”. Het is ook een klooster waar 6 nonnen permanent wonen en werken. Het klooster staat onder toezicht van

de abt van de Longquan Monastery in Beijing. De boeddhistische richting is Mahayana boeddhisme. Er worden Dharma bijeenkomsten gehouden, die voornamelijk bezocht worden door de Chinese gemeenschap. Daarnaast zijn er seminars, tentoonstellingen en meditatie sessies.

RAPHAELKERK OVERVECHT

De Rafaelkerk is een katholieke kerk van de Utrechtse wijk Overvecht, in moderne stijl gebouwd in 1967. Zoals de wijk multicultureel is, zo is ook de Rafaelkerk een ontmoetingsplaats van vele culturele en religieuze groepen. Op zaterdag de Eritrees-Orthodoxe Kerk, op zondag de Nederlands Katholieke Kerk, de Pools Katholieke Kerk, de Irakees-Katholieke Kerk (maandelijks), een Eritrees-Evangelische christengroep en een Nigeriaanse Pinkstergroep.

ZONDAG 29 SEPTEMBER 9.30 UUR GEERTEKERK BIJWONEN VAN DE VREDESDIENST

Al meer dan tien jaar zijn er ontmoetingen van leden van de Remonstrantse Gemeente Utrecht en bezoekers van de Omar al Farouq moskee. De dienst deze morgen bood ook iets bijzonders: In september 1619 werd in Antwerpen de Remonstrantse Broederschap opgericht. Wat was het bijzondere geluid van de Remonstranten en hoe klinkt dat vandaag de dag? Daarna kon men met elkaar speuren naar remonstrantse sporen in Utrecht.

RONDLEIDING EN DIALOOG IN DE SYNAGOGE VAN DE LIBERAAL JOODSE GEMEENTE

De synagoge van de Liberaal Joodse Gemeente Utrecht (LJGU) is gevestigd in het voormalig Israëlitisch weeshuis aan de Nieuwegracht. Behalve het houden van - om de twee weken – diensten op vrijdagavond en zaterdagmorgen (sjabbatdienst) viert men ook alle joodse feestdagen. Daarnaast is er onderwijs voor kleuters en kinderen onder

ik ben ervan overtuigd geraakt dat vrede in de wereld haalbaar is als we met elkaar in gesprek blijven. Iedereen wil vrede en veiligheid tussen de verschillende volkeren. Het is mijn streven om hieraan een steentje bij te dragen. Niemand is beter dan een ander. Het gaat erom dat je intenties zuiver zijn, en dat je daarnaar handelt (Abdel Chrifi)

meer ter voorbereiding van hun bar en bat mitswah (kerkelijke volwassenheid). Voor volwassenen is er een uitgebreid aanbod van cursussen. De LJGU is betrokken bij dialoog-activiteiten, en interreligieuze gesprekken. Dat vindt men heel belangrijk, want vrede en respect heeft te maken met dialoog. Door deze activiteiten is er contact en openheid met de inwoners van deze stad. Van groot belang in een tijd waarin wederzijds begrip zo nodig is.

SAMEN NAAR CATHARIJNE CONVENT

Het Catharijneconvent is een rijksmuseum voor kerkelijke, christelijke en religieuze kunst in Utrecht. Van oorsprong verbonden met de Sint-Catharinakerk, die in 1853 de kathedrale bisschopskerk van Utrecht werd. Het museum heeft een uitgebreide collectie bijzondere (kunst)historische objecten vanaf de vroege Middeleeuwen tot de 21e eeuw. De vaste collectie geeft een beeld van de christelijke cultuurgeschiedenis en de invloed daarvan op onze samenleving. Telkens worden, zo mogelijk naar aanleiding van de actualiteit, speciale tentoonstellingen opgebouwd, zoals van Maria, Maarten Luther, van bepaalde geloofstradities.

16.00 UUR 24 OKTOBERPLEIN BLOEMENMONUMENT KANALENEILAND

Het bijzondere eindpunt van onze driedaagse tour door de eigen stad. Met een kranslegging, een kort woord van een aantal deelnemers bij het gedenken van de slachtoffers van de tramaanslag. Voor ieder een moment van bezinning. Met een uitgesproken vast voornemen om ons te blijven inzetten voor het bevorderen van de onderlinge contacten in onze stad voor het behoud van vrede.

4 CULTUUR PROEVEN

Het UPLR heeft vanaf haar oprichting oog gehad voor de verbindende kracht van culturele uitwisselingen. Literatuur, beeldende kunst en muziek bieden de mogelijkheid voor spirituele ervaringen, laten ons boven onszelf uitstijgen en laat ons grenzen overschrijden. Het artistiek erfgoed van onze westerse traditie is nauw verbonden met religie. Of het nu gaat om muziek of literatuur beeldende kunst of theater.

In een stad als Utrecht hoef maar om je heen te kijken. De architectuur van religieuze gebouwen springt duidelijk in het oog: kerken en moskeeën, tempels en synagogen. Maar met hetgeen in die gebouwen gebeurt zijn steeds minder mensen vertrouwd. Dat scheidt op zich natuurlijk wel een probleem. Met de namen en de verhalen, de symbolen en de rituelen zijn steeds minder mensen bekend. Waarover gaat de muziek van Bach, wat bedoelde Rembrandt met zijn schilderij over de terugkeer van de verloren Zoon? Het UPLR wil dat we elkaars tradities leren kennen en waarderen. En gelukkig beschikken we in onze stad - die zich lange tijd met goed recht als het geestelijk centrum van Nederland beschouwde - over een uniek museum: het Catharijneconvent.

Aan diverse kunstprojecten en culturele evenementen in de stad hebben we ons verbonden. Omdat kunst en religie elkaar vaak vinden in de zoektocht van mensen naar zingeving. Beide leven van creativiteit, verbeeldingskracht. Ze kunnen iets present stellen wat er niet is, maar we ons wel 'voor de geest' kunnen halen. in klank en beweging, in woorden en beelden. Zo kan er tussen mensen – uit hoe verschillende culturen we ook stammen – verbinding ontstaan, in gedeelde emoties. Een heel mooi voorbeeld hier van was het muzikale project 'building bridges'.

AS I LEFT MY FATHER'S HOUSE

Het UPLR organiseerde op witte donderdag, 28 maart 2013 samen met de Remonstrantse Gemeente Utrecht een bijzondere uitvering van het theaterstuk 'As I left my fathers house'. Daaraan ging ook nog een ontmoeting met jonge asielzoekers vooraf, met een maaltijd die door hen was bereid. As I Left My Father's House is een theatrale uitnodiging aan mensen die bezig zijn met zingeving, persoonlijke ontwikkeling en geloof. Het is een handreiking aan mensen die omgaan met trauma's, met de verworpenen en verdwaalden in de samenleving. De voorstelling biedt onvermijdelijk een confrontatie met je eigen overtuiging, plus reflectie over jezelf en over de 'vreemde ander'. Een belangrijke uitdaging van de voorstelling is het doorbreken van isolatie en het scheppen van een nieuwe basis voor vertrouwen en dialoog.

SYMPOSIUM BEELD, BEELDENE KUNST EN LEVENSBESCHOUWING

1 JUNI 2013: VOORJAARSMEEETING UPLR

Universiteit voor Humanistiek, Kromme Nieuwegracht 29

Prof. Dr. Hans Alma, hoogleraar Culturele Dynamiek in
Cultuurpsychologisch perspectief
Co-referent: Abdelila Ljamai
Universitair docent Islam & Humanisme

Een bijzonder geslaagde en goed bezochte bijeenkomst! Als eerste spreker treedt de voorzitter van het UPLR, Arie Nico Verheul naar voren. Hij geeft aan waar het UPLR voor staat en welke initiatieven het heeft genomen en binnenkort zal nemen. Zowel het jaarplan van het UPLR als de werkgroep Utrecht in Dialoog kwamen ter sprake.

Dan volgt het eigenlijke programma met mevr. Dr. Hans Alma, hoogleraar Culturele Dynamiek aan de Universiteit voor Humanistiek en mevr. Mirjam Shatanawi, verbonden aan het Tropenmuseum als conservator Midden Oosten en Noord Afrika. Hans Alma ging in op de werking van beelden, die in zowel krachtige afwijzing als enthousiaste inzet voor een godsdienst kunnen resulteren. Ze zijn uitdrukking van het heilige, en daarom bewaakt het religieuze gezag in een traditie ze zorgvuldig. Anderzijds zullen tegenstrevende tradities of nieuwe stromingen die beelden juist willen verdonkeremanen, soms zelfs vernietigen. Voorbeelden daarvan zijn het opblazen van de beroemde Boeddhabeelden in Afghanistan en de

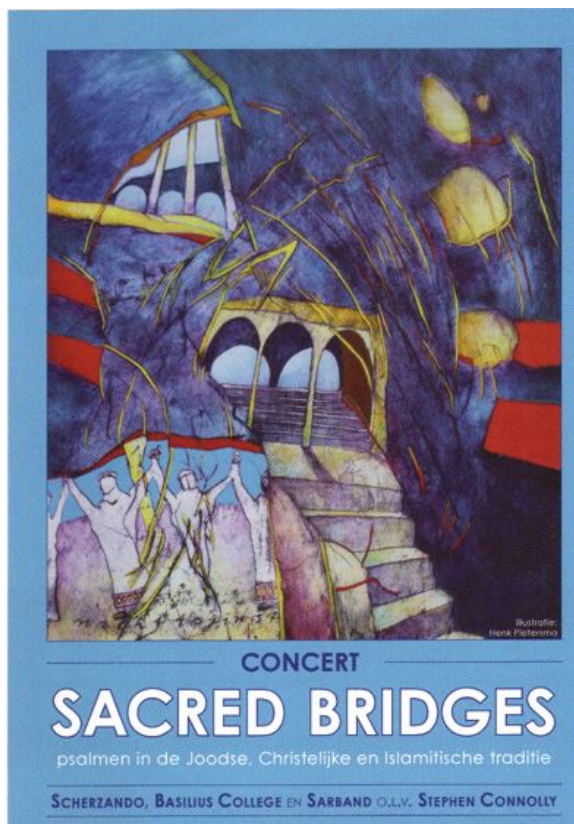
beeldenstorm in de Nederlanden van de 16e eeuw. Beeldende kunst is mede door invloed van seculariseringsprocessen in de loop van de geschiedenis lossen komen te staan van de religie. Het lijkt er zelfs op dat in sommige opzichten kunst de plaats van religie gaat innemen omdat ze gevoelens kan oproepen die veel verwantschap vertonen met de religieuze gevoelens van weleer en die in het heden. Mirjam Shatanawi constateerde dat het Nederlandse beeld van de Islam zich vaak beperkt tot clichés. In haar bijdrage laat ze heel wat variatie zien. Veertien eeuwen lang hebben Moslims in beeldende kunst aan hun geloof uiting hebben gegeven. Voor afbeeldingen geldt dat er dat heel wat verschillen zijn: van toegestaan tot strikt verboden. Alleen de profeet mag niet worden afgebeeld, maar ook dat is betrekkelijk: als het kunst is, is er minder bezwaar tegen want niemand kan tegen kunst zijn. De lezingen maakten heel wat los bij de aanwezigen. Ook na sluiting om 17.00 uur hield het onderwerp de aanwezigen nog geruime tijd bezig.

Ik wens, dat UPLR de komende jaren mag blijven bijdragen aan een atmosfeer van vrede en vriendschap tussen de mensen, groepen en geloven, hoe verschillend ook, in onze stad Utrecht. (priester Koos Smits)

SACRED BRIDGES

OP ZOEK NAAR VERBINDING IN DAGEN VAN HERDENKEN EN BEVRIJDING

Begin mei 2014 werd in Utrecht en in Driebergen een bijzonder concert uitgevoerd met als titel: Sacred Bridges. Met 'Sacred Bridges' werden psalmen ten gehore gebracht die gecomponeerd zijn door Salomone Rossi, Claude Goudimel, Jan Pieterszoon Sweelinck en Ali Ufkî. Zij hebben hun wortels in de joodse, christelijke en islamitische cultuur en gebruikten dezelfde psalmteksten. In het Sacred Bridges concert werd koormuziek vervlochten met het meeslepende geluid van Turkse instrumenten, solozang van een joodse en islamitische voorzanger en de mystieke dans van een derwisj.

Medewerking verleende het vermaarde Duits/Turkse ensemble SARBAND, gemengd koor SCHERZANDO en kamerkoor BASILIUS COLLEGE. De muzikale leiding was in handen van voormalig Kings's Singer Stephen Connolly. De uitvoering vond plaats op 3 mei 20.15 uur in de Geertekerk, en zondag 4 mei om 15.00 in de Grote Kerk van Driebergen.

LEZINGEN EN FILMS

Dit bijzondere evenement werd voorbereid met activiteiten die het begrip 'verbinding' vanuit diverse invalshoeken verder verdiepte. Deze activiteiten waren ook interessant voor wie de concerten niet kon of wilde bezoeken:

Zondag 2 maart vanaf 14.30 was iedereen welkom in de nieuwe (eigenlijk nog in aanbouw zijnde) ULU moskee in Lombok, Kanaalstraat nr. 1. Met de nodige improvisatie werd een ruimte ingericht waar plek was voor 200 deelnemers, een geweldige opkomst. Roel Bosch, predikant in Zeist en auteur van diverse boeken o.a. over psalmen, hield een inspirerende lezing houden over de betekenis van psalmen in de Christelijke en Joodse Cultuur. Hij vertelde hoe Ali Ufkî de psalmteksten en muziek heeft geïntroduceerd aan het hof van de Sultan van Constantinopel. De aanwezigen genoten van de muziek en dans van GRUP KARDELEN, een gezelschap met dansende derwisjen, een rietfluitspeler, slagwerker en zanger. Zondag 30 maart vanaf 14.30 stonden de deuren open van de Turkse moskee in Driebergen, Akkerweg 3. Organist en componist Jan Raas gaf een lezing met muzikale toelichting over: 'De componisten Rossi, Goudimel, Sweelinck en Ufkî'. Enige zangers van Scherzando lieten de één- en meerstemmige melodie van Goudimel laten horen. Koorleden en leden van de Turkse gemeenschap zorgen ook hier samen voor lekkere hapjes.

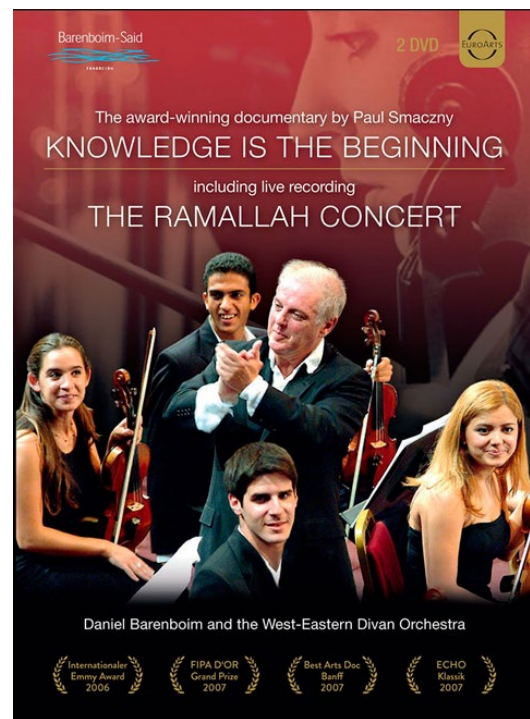
Twee bijzondere films. passend bij het thema van Sacred Bridges, werden vertoond door FILMHUIS PARKLAAN, Parklaan 7, Driebergen: 14 maart: Le fils de l'autre

Deze film gaat over het conflict tussen Israël en de Palestijnen, maar dan toegespitst op individueel/familieniveau. Twee jongens, een Israëli en een Palestijn, komen er rond hun achttiende verjaardag achter dat ze als baby (in

de paniek van de Golfoorlog) in het ziekenhuis verwisseld zijn. Wat betekent dat voor hun identiteit en wat betekent het voor hun families?

11 april: Knowledge is the beginning

In de film wordt een beeld geschapen van harmonie tussen een honderdtal jonge Israëlische, Palestijnse, Libanese, Jordaanse, Syrische en Egyptische muzikanten. De documentaire laat zien hoe deze jonge musici met Barenboim en Said repeteren, musiceren, discussiëren en plezier maken. 'Dit samenzijn rekent af met clichés van beide kanten,' stelt Barenboim.

RECONCILIATION MAGNIFICAT (8 NOVEMBER 2019)

Loflied der Verzoening
 תהלה על שבתון
 CANTICUM RECONCILIATIONE
 لسان حال
LOFLIED
DER VERZOENING
WERELDPREMIÈRE RECONCILIATION MAGNIFICAT
VAN KRIS OELBRANDT
 Capella Brabant
 Dudok Quartet
 Dirigent Marc Versteeg
 Verzoenende lofzang
 als handreiking tussen
 wereldreligies
 ZO 3 NOVEMBER 18.45u
 'S-HERTOGENBOSCH - GROTE KERK
 VR 8 NOVEMBER 20.15u
 UTRECHT - PIETERSKERK
 ZA 23 NOVEMBER 20.00u
 HAARLEM - GROENMARKTKERK
 ZO 15 DECEMBER 20.00u
 DEN HAAG - THEATER AAN HET SPUI
 CAPELLA BRABANT
 WWW.CAPPELLABRABANT.NL

Enkele jaren later in 2019, werkt UPLR mee aan opnieuw een grensverleggend muzikaal evenement, ditmaal uitgevoerd in de Pieterskerk, met mogelijkheid tot nagesprek, waaraan diverse leden van de stuurgroep meewerkten. De componist Kris Oelbrandt biedt een muzikale combinatie van teksten uit de drie abrahamitische godsdiensten. Maar het „Loflied der Verzoening” gaat niet alleen over een verbinding tussen drie religies maar over verbinding tussen alle mensen, ongeacht welk geloof of welke afkomst. Het wordt speciaal gemaakt om verbinding te zoeken. Met de actuele uitdaging die vermenging van culturen met zich meebrengt in het achterhoofd en als inspiratie.

Uitvoerenden zijn het Dudok kwartet, solisten en Capella Brabant o.l.v. Marc Versteeg. Het programma werd ingeleid door de musicoloog Martin J.M. Hoondert.

5 VREDE MAKEN

De Vrede van Utrecht in 1713 maakte een einde aan bijna twee eeuwen oorlog, die zich uitstreckte over de hele wereld. Het is alweer een tijdje geleden, maar het gedachtegoed leeft nog steeds voort.

- respect voor culturele, etnische en religieuze diversiteit
- de kracht van kunst en meertaligheid voor sociale duurzaamheid
- uitwisseling van kennis ten behoeve aan maatschappelijke samenhang en vernieuwing

Het UPLR heeft de 'Utrecht principles' opgenomen in haar 'Mission statement'. Samen met PAX werd in 2018 een grootste 'Walk of Peace' in Utrecht georganiseerd. Jaarlijks geven we een folder uit waarin alle activiteiten van de Vredesweek We staan in voortdurend contact met vele partners in de stad en treden waar we kunnen gezamenlijk op (Stichting Vredeseducatie, Artikel 1 e.a.).

UTRECHT ZIJN WE SAMEN

De vrees voor radicalisering en de noodzaak extra inspanningen te doen om in onze stad vreedzaam samen te leven deed het Utrechts stadsbestuur besluiten om een 'Plan van aanpak' te lanceren: 'Utrecht zijn we samen'. De gemeente is zowel vanuit veiligheid als vanuit maatschappelijke ontwikkeling al op verschillende gebieden actief. Maar men wil de investering die reeds gedaan is op specifieke groepen in de samenleving waar nodig verder te intensiveren en de stad verder uitbouwen als mensenrechtenstad. Ook meer inzetten op de maatschappij als geheel om discriminatie tegen te gaan en de verbinding tussen alle Utrechters te bevorderen. Het UPLR was vanaf het begin present, Leden van de stuurgroep zijn actief in de diverse subgroepen. Met vertegenwoordigers uit andere organisaties en

deskundigen werd een aantal keren vergaderd op het stadskantoor, om beleidsvoorstellen te ontwikkelen. In 2021 wil het UPLR met haar leden en partners een breed programma bieden voor dialoog en ontmoeting, op tal van plekken in de stad.

ACTIVITEITEN IN DE VREDESWEEK

Hoogtepunt vormde de 'Walk of Peace' door de binnenstad, op zondag 23 september, vol ontmoeting en ontdekking. Met als thema's vrede, verdraagzaam-zijn, respect en samedoen. Walk of Peace is een initiatief van de Raad van Kerken in Nederland en PAX en werd dit jaar in Utrecht uitgevoerd door het UPLR en lokale partners. De tocht voerde langs mooie en interessante plekken in Utrecht van vroeger en nu. WoP opende deuren, naar gebedshuizen, buurthuizen en monumenten, maar ook naar andere mensen en nieuwe ontmoetingen. Er is stilgestaan op markante plekken in de stad. De WoP inspireert, verbindt mensen met elkaar en laat zien dat vrede mogelijk is, gewoon door het te doen.

De opening vindt plaats op het Moskeeplein voor de Ulu Moskee. Vanaf 12.30 speelt het 'Catching Cultures Orchestra' en om 13.00 uur spreekt de burgemeester van Utrecht Jan van Zanen de wandelaars toe. Vertegenwoordigers van allerlei religieuze en levensbeschouwelijke stromingen in onze stad geven elkaar met een kort woord een vredesvlam door. Daarna gaat men op pad door de stad, steeds in kleine groepjes. Op veel plekken is iets te doen, te zien, om met elkaar over te praten. Tijdens de wandeling serveert de soepfiets van het Leger de Heils limonade voor als je dorst hebt. Aan het einde van de wandeling zijn er diverse activiteiten in het Pandhof en zijn er muziek en Syrische hapjes in de Domkerk. De tocht wordt in de Domkerk afgesloten met cabaretier en PAX-ambassadeur Vincent Bijlo.

Vanzelfsprekend hebben en houden de diverse ontmoetingen in de vredesweek en tijdens de WoP hun waarde voor de deelnemers persoonlijk. Bij elkaar waren dat er minstens 300. Van grote waarde zijn echter ook de netwerkbijeenkomsten ter voorbereiding geweest, waarin veel mensen en instellingen (vaak voor het eerst) met elkaar hebben kennisgemaakt en leerden samenwerken. Daarmee is ook een basis gelegd voor blijvende contact na de Vredesweek.

OMZIEN NAAR ELKAAR MET ZORG

Godelieve van Liebergen, van 'Zin in Utrecht'

SYMPOSIUM HELP! ZIN EN ZORG IN UTRECHT (13 JUNI 2017)

Cultureel Centrum OASE, Cartesiusweg 11 Utrecht, aanvang 13.00 uur, m.m.v.
'Zin in Utrecht' en nieuwe werkgroep UPLR: 'Geestelijke Verzorging bij Crises'

Arie Nico Verheul (voorzitter UPLR) opent de bijeenkomst. Hij schetst in het kort de ontwikkelingen van het UPLR en het belang ervan voor de Gemeente Utrecht. Bijna alle activiteiten van het UPLR zijn gericht op het met elkaar in contact brengen van de verschillende groeperingen die leven en werken in Utrecht. Hierna krijgt Godelieve van Liebergen namens 'Zin in Utrecht' het woord. 'Zin in Utrecht' is een samenwerkingsverband van vrijgevestigde professionals, die ondersteuning bieden op het terrein van zingeving, levensvragen en spiritualiteit. Steeds minder mensen weten de weg naar een kerk, moskee of andere levensbeschouwelijke organisaties te vinden. Maar ook zij ervaren eenzaamheid, verlies aan zin en samenhang en sterven soms ongezien. 'Zin in Utrecht' wil samen met ons zoeken naar antwoorden als: is hieraan behoefte en hoe verhoudt dit zich tot reeds bestaande vormen van geestelijke verzorging.

GEESTELIJKE VERZORGING BIJ CRISES

De tweede presentatie wordt verzorgd door **Nienke Overvliet**, geestelijk verzorger in het Antonius Ziekenhuis Leidsche Rijn. Zij is lid van de werkgroep Geestelijke Verzorging bij Crises (GvC). In een helder betoog schetst zij het ontstaan en het doel van GvC. Na een calamiteit in Utrecht stelde de toenmalige burgemeester tijdens een gesprek met vertegenwoordigers van de Stedelijke Raad van Kerken in Utrecht de vraag of dezen niet een bijdrage konden leveren bij eventuele nieuwe calamiteiten. Hierop werd de werkgroep gestart, werden protocollen vastgesteld, volgde training en werd gekeken naar praktische haalbaarheid. Voor herkenbaarheid is gekozen voor blauwe hesjes met de naam Geestelijke Verzorging.

Vandaag wordt het officiële startsein voor de werkgroep gegeven. Hiervoor is uitgenodigd: mevrouw Angela van der Putten, Hoofd Veiligheid van de gemeente Utrecht. In rap tempo legt ze uit hoe de taakverdeling is in geval van een crisis. Er zijn 4 groepen die eerst opgeroepen worden: politie, brandweer, ambulance en gemeente (Regionaal Operationeel Team). Er zijn allerlei verbindingen en structuren. Bij situaties waar het langer gaat duren zorgt de gemeente voor opvang en verzorging. In

dit stadium wordt de werkgroep GvC opgeroepen. Zij stelt de samenwerking tussen gemeente en GvC officieel in werking door alle geestelijke verzorgers een hesje aan te bieden. Nadat iedereen zijn/haar hesje gekregen en aangetrokken heeft wordt een groepsfoto gemaakt. Na de pauze zijn er

twee workshops. Een groep gaat mee met Godelieve naar dialoogtafels en deze groep buigt zich over 4 stellingen. De andere groep geestelijke verzorgers volgt een workshop bij Ingrid Kuiper, traumadeskundige bij het Topteam van het St. Antonius Ziekenhuis. Om 17.00 uur werd het symposium afgesloten en ging iedereen na een drankje en soms lang napraten, rijker naar huis.

GEEN VREEMDEN VOOR ELKAAR 14 OKTOBER 2014

In samenwerking met 'Een landelijk Stemgeluid' vond een symposium plaats in de Apostolische kerk van Utrecht, op 2 oktober 2014. Dagvoorzitter was Arie Nico Verheul, voorzitter van de Utrechtse Raad voor Levensbeschouwing en Religies UPLR). Keynote-spreker was Tina Geels, vrijgevestigd Remonstrants predikant. Zij richtte de aandacht van de aanwezigen – waaronder veel studenten van de Hogeschool Utrecht - op de zoektocht door het leven. Persoonlijke reacties volgden van Anne

Dijk, Moslima, Islamologe en religiewetenschapper, Marius van Duijn, predikant PKN Kanaleneiland, Eduard Huisman, lid van het Nederlands Israëliësch Kerkgenootschap, Peter Kerkhof, van Het Apostolisch Genootschap Amsterdam, Andreas van der Velde; Boeddhistisch geestelijk verzorger, en Suren Mahabali, voorzitter Federatie Arya Samaaj Nederland. Na een muzikaal intermezzo (trio C tot de Derde) en een lichte vegetarische lunch was er gelegenheid tot deelname aan diverse dialoogtafels en workshops. "Naar een Landelijk Stemgeluid" is een werkverband van organisaties die de interreligieuze dialoog willen bevorderen: de International Association for Religious Freedom (IARF) Nederland, de Kerngroep Landelijke Vrouwentrialoog (KLVT), het Interreligieus Beraad - Nederlands Steunpunt voor interreligieuze en levensbeschouwelijke dialoog (IB-NSID), Spiritueel Management Centrum.n1; United Religions Initiative (URI) Nederland, Platform INS — Voor de kunst van het samenleven, Religions for Peace (voorheen: WCRP) Nederland. Voor het UPLR leverde deze bijeenkomst waardevolle contacten op. Bij diverse activiteiten ontvingen we steun – bijvoorbeeld van de IARF.

VIJFTIG JAAR MAROKKANEN IN NEDERLAND - 11 MEI 2019

UTRECHT VIERT DE VERBINDING

Gedeeld verleden   Gezamenlijke toekomst
50 jaar Marokkanen in Nederland

11 mei 18.00 uur
ZIMIHC theater Stefanus
Braziliedreef 2 Overvecht

- ALHAMBRA REVISITED   muziek en vertelling
- ANAAQ   film en verhaal
- IFTAR   gezamenlijke maaltijd

ter gelegenheid van RAMADAN bij zonsondergang
in moskee Omar al Farouq, Winterboeidreef 2

Op 14 mei 2019 was het precies 50 jaar geleden dat het Wervingsakkoord Nederland-Marokko werd gesloten. Daarmee kwam een migratiestroom op gang die onze samenleving een ander gezicht gaf. Reden voor een feest, als een positief antwoord op de vaak negatieve publiciteit waar het gaat om Marokkanen in Nederland. We brengen de mannen in beeld die zich dikwijls grote opofferingen hebben getroost om voor hun gezin en voor zichzelf een toekomst te verwerven
(De film ANAAQ).

Met de Marokkaanse culturele waarden zijn nog steeds veel Nederlanders niet vertrouwd. Ook die brengen we graag voor het voetlicht. Met een muzikaal programma: **'ALHAMBRA REVISITED'** komt het verhaal mee van de eeuwenoude contacten tussen Joden, christenen en moslims in Andalusië.

Wat hebben we elkaar nu nog te bieden? Welke aanknopingspunten zijn er voor mooie en zinvolle ontmoetingen? En tenslotte was er ruim gelegenheid voor uitwisseling, een goed gesprek bij een afsluitende maaltijd in de Omar al Farouq moskee. mei. Het UPLR organiseerde de bijeenkomst samen met de stichting Hiwaar.

GEWONDE STAD - samenleven met Covid-19

Onder de bijzondere omstandigheden van de pandemie organiseerden we in 2020 toch een symposium! Met 30 zorgvuldig geselecteerde deelnemers. Voor een inspirerende start zorgt onze hoofdspreker,

ERIK BORGMAN, hoogleraar aan de Universiteit van Tilburg. In zijn

geschriften spreekt hij vaak over het publieke belang van religie. Hoe ligt dat nu, in tijden van corona? Een PANEL reageerde kort, puttend uit eigen ervaring (een arts, buurtpastor en/of imam). Maar vooral zijn we met elkaar aan het werk gaan. Zodat we de avond konden afsluiten met een gezamenlijke verklaring. En met concrete afspraken voor samenwerking en blijvend onderling contact. De vragen luiden als volgt:

Onder bijzondere omstandigheden bieden we u graag de gelegenheid om deel te nemen aan een ontmoeting van leidinggevendenden in Utrechtse levensbeschouwelijke en religieuze gemeenschappen. Het virus raakt ons immers allemaal, en plaatst ons voor grote uitdagingen:

- **Welke ervaringen hebben we opgedaan? Hoe zijn we met de beperkingen omgegaan?**
- **hoe zien we de toekomst – voor onze geloofsgemeenschap, voor onze stad?**
- **Maar vooral: Wat kun we meer, beter of samen doen?**

Dit resulteerde in volgende **CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN** voor levensbeschouwelijke organisaties:

- Neem verantwoordelijkheid voor heel de samenleving.
- Collectief belang gaat voor eigenbelang
- Bestrijdt elkaar niet, maar trek samen op
- Handel eerlijk en transparant
- Kies wijs op 17 maart 2021
- Ga met jongeren in gesprek
- Zorg voor een goede relatie met gemeentelijke bestuurders (korte lijnen)
- Stel jezelf kwetsbaar op, erken machteloosheid, en zoek laagdrempelig contact
- Luister ook naar 'extremisten' en complotdenkers, zoek ze op
- Reageer samen op actualiteit, signaleer en weer moslimhaat en antisemitisme

6 KENNIS DELEN

Het UPLR is sterk in de dialoog, in het arrangeren van ontmoetingen door samen eten, elkaars feesten bijwonen en samen actie voeren wanneer het gaat om aanslagen op de verdraagzaamheid. Zie voorgaande hoofdstukken. Maar er is nog een terrein waarop we steeds meer activiteiten ontplooiën. We leven in een stad, een land, een wereld waarin jong en oud steeds meer worden geconfronteerd met verschillende religieuze, levensbeschouwelijke, culturele en maatschappelijke diversiteit. Hoe maken kinderen op de basisschool en oudere jeugd hiermee kennis? Hoe leren we samen te leven, elkaar te accepteren en te waarderen?

WORKSHOP VOOR MBO DOCENTEN

Bij een workshop die we gaven voor docenten die werkzaam zijn in het MBO bleek dat het best lastig is jongeren te laten praten over levensbeschouwelijke kwesties, religieuze achtergronden en motieven. Er bleek nogal wat handelingsverlegenheid. Deels omdat men zelf niet erg op de hoogte is van de verschillende tradities en gewoontes, deels omdat men vreesde voor spanningen in de klas.

workshop mbo-docenten, 8 november 2019

Bij 'burgerschapkunde' wordt natuurlijk wel ingegaan op het belang van tolerantie bijvoorbeeld. Maar levensbeschouwelijke vorming zou hiervan toch zeker een onderdeel moeten zijn. Werk aan de winkel dus voor het UPLR. Voor gastlessen zijn we beschikbaar.

EDUCATIEVE MIDDELEN

Voor iedere levensbeschouwing heeft het UPLR een informatiekist samengesteld. Hierin zitten allerlei gebruiksvoorwerpen van de verschillende religies. Dit wordt gebruikt op scholen en in allerlei bijeenkomsten. Daarnaast is er natuurlijk een overvloed aan educatief materiaal te vinden via Internet. We hebben een aantal goed bruikbare links verzameld. Scholieren en studenten vinden bij ons het materiaal voor werkstukken of spreekbeurt.

- We ondersteunen verschillende initiatieven uit de stad gericht op ontmoeting en dialoog tussen verschillende levensbeschouwingen. Het UPLR wil met de partner Vredeseducatie hiervoor een methodiek ontwikkelen.
- Jeugdige reporters sturen we uit om plekken op te zoeken en mensen te spreken die vanuit hun hart werken voor anderen. We maken een serie podcasts/filmpjes waarin stadgenoten hiervan vertellen.

10 JAAR UPLR

Met een feestelijke bijeenkomst vieren we ons tienjarig jubileum, in De Geertkerk. In aanwezigheid van een onzer locoburgemeesters, met aanbidding van deze bundel en een vrolijk kort fimoverzicht van 10 jaar UPLR.

LEREN LEVEN MET VERSCHILLEN

We leven in een stad, een land, een wereld waarin jong en oud steeds meer worden geconfronteerd met verschillende religieuze, levensbeschouwelijke, culturele en maatschappelijke diversiteit. Hoe maken kinderen op de basisschool en oudere jeugd hiermee kennis? Hoe leren we samen te leven, elkaar te accepteren en te waarderen?

Multicultureel-Religieus samenleven – doen!?”

Ina ter Avest, voorheen universitair docent en nu Daarna volgt een aantrekkelijk programma, met: **Ina ter Avest**, voorheen universitair docent, nu zelfstandig onderzoeker gericht op identiteitsontwikkeling in een multiculturele en – religieuze context. Zij richt zich afwisselend op kinderen in de basisschoolleeftijd en hun docenten, en de school-als-samenleving-in-het-klein. En **Pauline Calmez**, van Netwerk Nieuw Rotterdam. Zij trainen (jongeren)vrijwilligers die op alle mogelijke plekken

in Rotterdam vanuit interculturele en interreligieuze basis vrijwilligerswerk doen.

De stuurgroep anno 2021, met van links naar rechts:

*Caroly van Oostende
Abdel Chrifi
Radj Ramcharan
Anneke Tan
René Kil
Arie Nico Verheul,
Marc Torkler
Aad van der Hoeven
Koos Smits.*

*Niet op de foto:
Maartje Meertens.*

waar jij bij

waar hoor jij bij?

uplr

utrechts platform
levensbeschouwing
& religie

Utrecht is
een mooie
plek

Jij en ik
zijn even-
waardig

Ieder zijn
eigen
overtuiging

Waar
geloof jij in?